

EPAM EKONOMİ VE POLİTİKA
Araştırmaları Merkezi
İSTİNYE ÜNİVERSİTESİ

Haftalık Dış Politika ve Ekonomi Bülteni

130. Bülten

İSÜ | İSTİNYE
ÜNİVERSİTESİ
İSTANBUL

istinye.edu.tr | 0850 283 60 00

[f /istinyeuniv.edu](https://www.facebook.com/istinyeuniv.edu) [t /istinyeuniv.edu](https://www.instagram.com/istinyeuniv.edu) [i /istinyeuniv.edu](https://www.youtube.com/istinyeuniv.edu)

Teşekkürler Özenç Kayalı. Bugüne kadar ki desteklerin için... Hep sağlıklı ve başarılı ol.

Sovyetler Birliği :Dağılmanın 30 ncü Yılında Dağılmanın Öngörülebilirliği Üzerine Doç. Dr.Fahri Erenel-EPAM Müdürü

Yüksek Sovyet Cumhuriyet Konseyi'nin 26 Aralık 1991 tarihinde kabul ettiği bildirge ile Sovyetler Birliği'nin varlığı resmen sona ermiştir. Bu sona erişin etkileri hala devam etmektedir.Soğuk savaş yıllarında bir ölçüde gerçekleştirilmiş olan uluslararası güç dengesi sağlanamamakta, belirsizliğin attığı,tehditlerin asimetrikleştiiği, yan yana gelmez denilen ülkelerin birlikte hareket edebildiği,ittifaklar içinde ittifakların kurulduğu, uluslararası kuruluş ve anlaşmaların dikkate alınmadığı, çok kutuplu denilen yeni bir yapılanmanın söz konusu olmakla birlikte nasıl gerçekleştirilebileceği sorusuna cevap bulunamadığı bir süreci yaşıyoruz.Bütün bu gelişmeler ülkeler arasında ki gerginliği daha da arttırmakta,zemin daha da kayganlaşmaktadır.

Sovyetlerin dağılması,dünya tarihi açısından önemli bir kavşak noktası olarak görölmektedir. Putin,Sovyetler Birliği'nin 26 Aralık 1991 tarihinde dağılmasını “Büyük bir Jeopolitik Felaket” olarak tanımlamaktadır.Sovyetler Birliği yapısı altında yer alan devletlerin savaşmadan barışçıl şekilde dağılması,yeni ilişkilerin tesisine imkan sağlamıştır.Bu dağılma şekli Bağımsız Devletler Topluluğu adı altında bir yapılanmayı mümkün kılmıştır.Bu topluluğun teşkilinde o günün şartları altında bağımsızlığını kazanan devletler açısından başka bir alternatif'in olmaması,Batı'nın bu sürece hazırlıksız yakalanmasının katkı sağladığı düşünölmektedir.

Diğer taraftan bu hazırlıksız yakalanışta başta ABD istihbarat birimleri olmak üzere batılı istihbarat yapılarında öngörüsüzlüğün yattığına dair düşünceler üretilmekle birlikte, belgeler tam aksini göstermektedir.Sovyet ekonomisinde ki yavaşlamanın tespit edildiği,ülkedeki krizin taşma noktasına geldiğinin sinyalini verecek bir dizi koşulun belirlendiği ve bu koşullar gerçekteştiğinde üst düzey ABD yöneticilerinin bilgilendirildiği anlaşılmaktadır.Peki neden hazırlıksız yakalanıldığı,kör noktaya itildikleri belirtilmektedir ?

Liderler genellikle kör noktaya itilmezler,istihbaratı algılama biçimleri,istihbaratın onların algılamalarını değiştirebilmek için aşmaları gereken zihinsel engellerle ve gelen bilgiye göre hareket etme yeteneklerini kısıtlayan bakış açıları ile kendi kendilerini kör noktaya ittikleri görölmektedir.

1970'lerin sonuna kadar hakim görüş,Sovyetler Birliği'nin çökeceği değil,evrim geçireceği yönünde olmuştur.Sovyetler Birliği üzerine çalışmalar yapan uzmanların çok sayıda farklı etnik yapıdan oluşın,merkezden planlanan, demokratik olmayan bir devletin uzun süredir devam eden bir istikrarsızlık halinde olduğuına dair kuvvetli inanışları mevcuttur.1947 yılında John Kennan'ın ortaya attığı “Çevreleme Politika'sının temeli de bu varsayıma dayanmıştır.

İstihbarat birimleri arasında ki temel görüş ayrılığı,ekonomik durgunluğun etkilerinin ne kadar kötü olabileceği ve Sovyetlerin bu durumla nasıl mücadele edebileceği ile ilgili olmuştur.Sadece CIA ile Savunma İstihbarat Ajansı (DIA)'nın görüşlerinde ki farklılığa bakmak yeterli olacaktır.CIA,ekonomik yavaşlamanın Sovyetlerin askeri güçlerini takviye etmelerini engelleyebileceğine inanırken,DIA,askeri takviye yapılmakta olduğuına dair kanıtların ekonomik sıkıntılara rağmen Sovyetlerin ABD'yi geride bırakmaya kararlı olduğunu gösterdiği yönünde görüş belirtmiştir.

Durgunluk yaşıyan Sovyet ekonomisi ile ilgili bu tür değerlendirmelere ABD'nin Carter döneminde ki ulusal güvenlik stratejisinde "Sovyetler Birliği,ABD'ne eşdeğer askeri gücü başarılı biçimde elde ediyor olmasına rağmen ülke içerisinde büyük ekonomik ve ulusal sıkıntılar yaşamaya devam etmektedir.Çin,Afrika'nın bazı bölgeleri ve Hindistan ile ilişkilerinde ciddi sıkıntılar yaşadığı bir dönemde gerçek anlamda sadık sayılabilecek çok az sayıda müttfiki vardır" şeklinde ifade edildiği görülmüştür.

Reagan yönetimi bir adım daha ileri giderek ABD'nin Sovyetlerin bu zaaflarından yararlanabileceğini ve planlı,kapsamlı bir planla komünist rejimin dönüşüm geçirme sürecini hızlandırabileceğini iddia etmiştir.

1989 yılında,rejimin çöküşüne neden olan darbe teşebbüsünden önce ABD istihbarat birimleri Sovyetler Birliği'nin geri dönüşü olmayan yola girdiğini ve kötü bir sonucun olası olduğu bildirmişlerdir.Nisan 1991 ayında ABD'li yöneticilere Sovyet rejiminin iflas edebileceğini öngören senaryolar ortaya konularak iletilmiştir.

Başta ABD ve dolayısı ile NATO olmak üzere Sovyetlerin dağılmasının bir stratejik sürpriz etkisi yaratmadığı,yöneticilerde bu düşüncenin oluştuğu söylenebilir.Yani Batı hazırlıksız değildir dağılma sürecine.Bununla birlikte yöneticilerin yönetsel eksikliklerini algı yönetimi ile istihbarat örgütlerin aktarmalarının başarılı olduğunu söylemek mümkündür.

İstihbarat birimlerinin değerlendirmelerinde farklılıklar olmakla birlikte çöküşü öngördükleri ve bu durumu yöneticilere aktardıkları belgeler üzerinden anlaşılmaktadır.Sorumluluğun istihbarat birimleri üzerinde kaldığının en önemli nedenlerinden birinin yazılı kayıtların birkaç yıl boyunca gizli tutulması,gizlilik kalktığında ise bu belgelere erişimin kolay olmamasıdır.

Tabi bunda ABD istihbarat birimlerinin önceki başarısızlıklarının da etkisinin olduğu dikkate almak gerekmektedir.CIA'nın,Şahın devrilmesinden 6 ay önce, 1978 yılında "İran'da devrim döneminden,hatta devrim hazırlığı döneminden bahsedilemez" ve NIE'nin 2002 tarihinde yaptığı "Bağdat yönetimi nükleer silah programını yeniden tesis etmektedir" şeklinde ki değerlendirmeleri güvensizliğin oluşmasında örnek gösterilebilir.

ABD'li politika yapıcılar eksik olan stratejik öngörü becerileri nedeniyle her zaman için istihbarat birimlerini baskı altında tutmakta,bu durumda ABD istihbarat birimlerinin sürekli olarak açık ve eksiksiz bilgi yayımlama baskısı hissetmelerine neden olmalarına yol açmaktadır.

Son tahlilde ABD'li üst yönetimin zamanında karar verme beceriksizliği Sovetler Birliği'nin dağılması ile bağımsızlıklarını kazanan yeni devletlerin belirsizlik içinde kalmalarına,bu durum ise Rusya'nın tekrar bu devletler üzerinde baskı kurmasına yol açmış ve o gün ki kararsızlığın sonuçları günümüze kadar yansımış ve yansımaya devam etmektedir.

Kıbrıs'ta Rumların gerçekleştirdiği "Kanlı Noel" katliamı

Kıbrıs'ta, EOKA terör örgütü militanları tarafından 21 Aralık 1963'te Kıbrıs Türklerine yönelik başlatılan ve tarihe "Kanlı Noel" olarak geçen katliamın tanıkları, bunu bir "soykırım girişimi" olarak tanımlıyor

KIBRIS'TA KANLI NOEL KATLIAMI

21 ARALIK 1963

Kıbrıs'ta terör örgütü EOKA militanları Kıbrıs Türklerine yönelik tarihe "Kanlı Noel" olarak geçen saldırılar başlattı

1963-1974

Ada'da 11 yıllık dönem Kıbrıs Türkleri için kan, gözyaşı, katliam, toplu mezar ve göç olarak tarihe geçti
Kıbrıs Türkleri Ada'nın %3'üne sıkıştırıldı

1974

Türkiye'nin 20 Temmuz'da gerçekleştirdiği Kıbrıs Barış Harekati ile Kıbrıs Türk halkının güvenliği ve varlığı da güvence altına alındı

364

kişi şehit düştü

103

Türk köyü boşaltıldı

Büyük Önder Atatürk, Milli Mücadele'nin kalbi Ankara'ya 102 yıl önce adım attı

102
27 Aralık
1919

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu büyük önder Mustafa Kemal Atatürk'ün bağımsızlık mücadelesinin ve milli egemenliğin kalbi olan Ankara'ya gelişinin üzerinden 102 yıl geçti

Osmanlı İmparatorluğu'nun Birinci Dünya Savaşı'ndan mağlup çıkmasıyla **Sevr Anlaşması'nı** bahane eden **düşman kuvvetleri**, başta İstanbul olmak üzere **Anadolu topraklarını işgale** başladı

1919

19 Mayıs

Samsun'a çıkan Mustafa Kemal Paşa, **Kurtuluş Savaşı'nın temellerini attı**

12 Haziran

Atatürk, **Amasya'ya** geldi

22 Haziran

Amasya Genelgesi yayımlandı

23 Temmuz- 4 Eylül

Erzurum ve Sivas Kongrelerinin ardından **milli iradeye dayalı bir hükümetin kurulması hedef** olarak belirlendi

Vatandaşlarca seçilen temsilcilerin Ankara'da bir araya gelmesi istendi

16 Aralık

Mustafa Kemal Paşa, **gizli tuttuğu Ankara yolculuğunu** ilgililere bildirdi

18 Aralık

Sivas'tan yola çıkan heyet, güzergah boyunca **vatandaşlardan Milli Mücadele'ye destek istedi**

27 Aralık

Mustafa Kemal Paşa, Heyet-i Temsiliye üyeleriyle 9 günlük yolculuk sonrasında Ankara'ya ulaştı

Ankara'daki ilk karargahı olan Ziraat Mektebi'ne yerleşti

TBMM'nin kuruluşu ve düşman karşısında planlı harekete geçilmesi için hazırlıklar yapıldı

Ankara, Bağımsız Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ve Kurtuluş Savaşı'nın başlatılması için dönüm noktalarından biri oldu

Merkez Bankası rezervleri: Erdoğan'ın '115 milyar doları geçti' dediği rezervler nasıl hesaplanıyor?

<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-58320707>

Erdoğan 24 Ağustos'taki konuşmasında da Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) rezervlerinin 109 milyar dolar seviyesinde olduğunu, süreci tamamlanan işlemlerle rezervlerin 115 milyar doların üzerine çıkacağını söylemişti. Erdoğan'ın açıklamasına muhalefetten ve ekonomistlerden eleştiriler gelmiş, muhalefet, brüt rezerv ile net rezerv arasındaki farka işaret ederek Erdoğan'a tepki göstermişti.

CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, "109 milyar lira, artı 6,5 milyar da IMF'den gelecek. 115 milyar dolar kimin parası? Katar, Güney Kore'den borçlanmışız, IMF'den para almışız. Bu para bizim paramız değil. Gerçekte Merkez Bankası'nın döviz rezervi eksi 53 milyar 200 milyon dolar. Devleti yöneten kişilerin halka doğruyu söylemesi gerek" demişti.

Uluslararası rezerv nedir?

TCMB'nin tanımına göre uluslararası rezervler; ülkelerin para otoriteleri tarafından kontrol edilen, kullanıma hazır, birbirlerine çevrilebilme özelliği bulunan ve uluslararası ödeme aracı olarak kabul edilen varlıklar.

Uluslararası rezerv olarak sayılan varlıklar şunlar:

Konvertibl (birbirlerine dönüştürülebilir) döviz varlıkları (Euro, ABD doları, İngiliz sterlini vb.)

Uluslararası standartta altın

Özel Çekme Hakları

Uluslararası Para Fonu (IMF) Rezerv Pozisyonu

Rezervler neden önemli?

TCMB'ye göre döviz rezervlerinin seviyesi, özellikle gelişmekte olan ülke ekonomilerinde şu açılardan önemli:

Karşılaşılabilecek iç ve dış şokların yarattığı olumsuzlukların giderilmesi

Dış borç servisinin düzenli olarak gerçekleştirilmesi

Uluslararası finans çevreleri ile piyasalarda, ülkeye duyulan güvenin artması

Türkiye'de altın ve döviz rezervlerini saklamak ve yönetmekle görevli olan kurum, Merkez Bankası.

Merkez Bankası, aşağıdaki amaçlar doğrultusunda rezervleri saklı tutuyor:

Para ve kur politikalarına olan güveni sağlamak ve bu politikaları desteklemek

Hazine'nin yabancı para iç ve dış borç ödemelerini gerçekleştirmek için gerekli olan döviz hazır bulundurmak

Ekonomiyi yurt içi veya yurt dışında oluşabilecek ani finansal değişimlere karşı dayanıklı hâle getirmek

Uluslararası piyasalarda ekonomiye duyulan güveni artırmak

TCMB, rezervleri nasıl saklıyor?

Merkez Bankası, rezervlerin yönetiminde ülke menfaatine öncelik verdiğini aktarıyor. Bu amaçla, uluslararası rezervleri, anaparanın korunması ve gerekli likiditenin sağlanması için düşük riske sahip yatırım araçlarında değerlendiriyor.

Merkez Bankası, rezerv yönetimi sırasında karşılaşılabilecek risklerin belirlenmesi, değerlendirilmesi ve kabul edilebilir sınırlar içinde tutulabilmesi için risk yönetim stratejisi uyguluyor. Ayrıca elindeki rezervlerin seviyesini, düzenli aralıklarla internet sitesinde yayımlıyor.

TCMB hangi rezerv hesaplamalarını açıklıyor?

TCMB, her hafta açıkladığı Haftalık Para ve Banka İstatistikleri'nde toplam döviz rezervlerini ve brüt döviz rezervlerini açıklarken net döviz rezervlerine dair verileri ayrıca yayımlamıyor.

Brüt ve net döviz rezervi nedir?

Ekonomist Mahfi Eğilmez'e göre, brüt ve net döviz rezervi arasındaki fark şöyle açıklanabilir: Merkez Bankası, döviz rezervlerinin tamamının sahibi değil.

TCMB'nin rezervlerinin bir bölümü bankaların Merkez Bankası'nda tutmak zorunda olduğu zorunlu karşılıklardan oluşuyor. Bunları bir çeşit emanet döviz olarak görmek mümkün.

TCMB'nin son yıllarda rezerv opsiyon mekanizması aracılığıyla, TL mevduatlar karşılığında alması gereken zorunlu karşılıkları dövizle yatırma esnekliği tanınmasıyla bu döviz rezervlerindeki emanet tutarda artış oldu.

Döviz rezervlerinin bir bölümünün emanet olması nedeniyle Merkez Bankası'nın döviz rezervlerinin toplamı brüt döviz rezervlerini gösteriyor.

Merkez Bankası'nda emanet olarak duran miktarlar düştüğünde net döviz rezervine ulaşıyor.

Net döviz rezervi nasıl hesaplanıyor?

Net döviz rezervi, TCMB verilerinde aktif kısımda yer alan dış varlıklardan, pasif kısımda bulunan toplam döviz yükümlülüklerini çıkardıktan sonra elde edilen rakamın o günün kuruna bölünmesiyle hesaplanıyor.

Formül şu şekilde:

$$\text{Net Rezerv} = (\text{Dış Varlıklar} - \text{toplam döviz yükümlülükleri}) / \text{Dolar-TL kuru}$$

Swap hariç net rezerv ne demek?

Ekonomist Eğilmez'e göre net rezerv miktarı, swap işlemleriyle elde edilmiş (emanet) dövizleri de kapsadığı için bu rakam tam olarak net rezervi ifade etmiyor.

Bu yüzden net döviz rezervini emanet dövizleri çıkararak görebilmek için bu miktardan swap karşılığı elde edilmiş döviz tutarını düşmek gerekiyor.

Swap hariç net rezerv ise şu şekilde hesaplanabiliyor:

$$\text{Swap hariç net rezerv} = \text{Net rezerv} - \text{Swap işlemleri toplamı}$$

Net döviz rezervi neden önemli ve bu veri neden tartışma yaratıyor?

Türkiye'nin net döviz rezervlerinin eksiye düştüğüne dair hesaplamalar, uzun süredir tartışma yaratan bir konu. Döviz rezervleri bir ülkenin dış borç ödemesinde elini rahatlatırken, gerekmesi halinde harcayabileceği bir kaynak olması açısından önem taşıyor.

Ekonomistler, piyasada genel kural olarak net rezervlerin üç aylık ithalatı karşılayacak miktarda olmasının beklendiğini belirtiyor.

Ekonominin yavaşlaması durumunda TCMB'nin elindeki rezervleri borç ödemesinde tampon olarak kullanması gerekebilir. Net rezervlerin eksiye düşmesi ise bu konuda elinin kuvvetli olmamasına neden oluyor.

Çin'in Müslüman azınlıklara yönelik tutumu ve Batı'nın sessizliği

Nureddin İzbasar

<https://tr.euronews.com/2021/12/05/cin-in-musluman-az-nl-klara-yonelik-tutumu-ve-bat-n-n-sessizligi>

5 Kasım 2012 tarihinde Çin Komünist Partisi'nin (ÇKP) başına geçen Şi Cinping, iktidara geldikten sonra parti içi disiplin ve yolsuzluğa karşı mücadele bahanesiyle muhalif olanları temizlerken, Çin milliyetçiliğini daha ön plana çıkararak Etnik Han Çinli halkın beğenisini kazanmaya çalıştı.

1949 senesinden buyana çeşitli komünist söylemlerle kitleleri harekete geçirebilen ve belli oranda desteklenen dönemsel söylemler, ekonominin gelişmesi, ÇKP yöneticilerinin yolsuzluk ve rüşvette sınır tanımamaları, baskıcı ve despotik yönetim sistemi, sosyal olayları acımasızca bastırması gibi nedenler ile etkisini kaybetmiş durumdaydı.

ÇKP yönetimi Çin'de artık çıkar odaklı dev bir sistematik devlet makinesi haline gelmişti. Çin'deki merkezi otoriter devlet mekanizması ve düşük ücretli işçi potansiyeli dünya üzerindeki büyük sermayelerin Çin'e akışını hızlandırdı, sermayeler kendi çıkarlarını korumak için de ÇKP'nin devamlı olarak iktidarda kalmasını arzu ediyordu.

Ülkesinin ekonomik olarak kalkınması ve kendi iktidarının da bu paydan yararlanması için sermayelerin garantörü yine ÇKP iktidarı idi. Sermayeler de ülkelerindeki hükümetleri Çin ile iyi geçinmesi için baskı yapıyordu.

Çin dünyanın üretim üssü haline gelmişti. 2012 senesi Şi Cinping iktidara geldiğinde Çin'in milli geliri 8,561 trilyon dolara ulaşmıştı. Şi, iktidara geldikten kısa süre sonra "Bir Kuşak Bir Yol" projesini açıkladı. Açıklanan bu proje asrın en büyük projesi olarak lanse edildi.

Tam da bu sırada Doğu Türkistan'da toplama kampları için uygun araziler seçilerek inşaata başlanmaya hazırlanıyordu. Çünkü bu projenin bir kuşak denen kısmı Doğu Türkistan topraklarından geçmek zorundaydı ve Çin için fırsat bu fırsattı bu projenin güvenliğini bahane ederek Doğu Türkistan'da soykırım yaptığında ülkeler bu soykırıma ses çıkarmayacaktı.

Dolayısıyla Doğu Türkistanlıları terörist ilan etmenin zamanı gelmişti. Nitekim Doğu Türkistanlıların en hassas noktalarına saldırmak, kadınların başörtüsünü açmak için ailelerine kadar girip tacizde bulunarak cinnet geçirtmek ve radikal tepkiler vermesini sağlamak hedeflendi.

Bu alanda çeşitli istihbarat çalışmalarıyla uygun ortam oluşturuldu ve verilen tepkileri hem Çin kamuoyuna hem uluslararası kamuoyuna terör olayları olarak gösterdiler. Ancak bütün olaylarda aşırı güç kullanımı ve geniş çapta tutuklamalar yapılarak olayların sebeplerinin açığa çıkmasını engellediler. 2013 senesinden itibaren her türlü dini ibadetlerin yasak olduğu halde Doğu Türkistan'ın dört bir yanında Çin istihbarat elamanları yoğun bir şekilde IŞİD terör örgütünün propagandasını örtülü bir şekilde yapmaya başladılar. Amaçları insanları IŞİD saflarına yönlendirmek idi.

Çin'in özerk Sincan bölgesinde üzerinde "Sincan'ı yasalara göre yönetmek, bölgeyi birleştirmek ve istikrara kavuşturmak" yazılı bir billboard AP Photo

Doğu Türkistan'da ise toplama kamplarına götürülecek olanların belirlenmesi gerekiyordu. Pekin, Tibet bölgesi ÇKP genel sekreteri Chen Quanguo'yu 2016 senesi ağustos ayında Doğu Türkistan'a genel sekreter olarak atadı. Tibet Özerk Bölgesi Komünist Parti sekreterliği yaptığı dönemlerde bölge halkına uyguladığı aşırı baskı ve cezalandırma politikalarına dayanamayıp çok sayıda Tibetli kendi vücudunu yakmıştı.

Chen, Doğu Türkistan'da göreve geldikten sonra ilk icraat olarak her Türk ailesine birer Çinli görevli yerleştirmeyi hedefleyen "Çifte Akraba Projesi" yürürlüğe sokuldu. Böylece her aile için özel sicil kayıtları tutulmaya, Çin için ne kadar "tehdit" olabileceği, sülale yapısı, dini yaşamı, örf ve adetlerine bağlılığı gibi her şeyi kayıt altına aldılar.

Kısacası bu sicil ile Çinlileşmeye "elverişli" olamayanları, gelecekte Çin'e "tehdit" olma ihtimali olanlar not edildi. Bütün bu "tehdit"lere neden olarak ise Doğu Türkistanlı din adamları, aydınlar, kanaat önderleri, zenginler, özel hastane açanlar ve hemşirelik yapanlar kayıt altına alındı. 2017'den sonra yurt dışında eğitim görmekte olan Doğu Türkistanlı öğrencileri Mayıs ayına kadar yurda dönmeleri için tebligat gönderdi ve öğrenciler yerel polislerce aranıp tehdit edilerek geri gelmesi talep edildi. Bu baskılara en çok maruz kalan Mısır'da eğitim görmekte olan öğrenciler oldu ve birçoğu baskı ve tehditlere dayanamayıp yurda geri döndü.

Ancak dönenlerin hepsinin tutuklandığı ve akıbetlerinin meçhul olduğu haberi geldi. Geri dönmek istemeyen öğrencilere gözdağı vermek ve yurt dışında yaşayan öğrencilere korku salmak amaçlı 2017 senesi 7 Temmuz günü Mısır'ın başkenti Kahire'de Çin istihbaratı ile Mısır güvenlik güçleri ortaklaşa operasyon düzenleyerek Uygur öğrenci avına çıktı, 90'dan fazla öğrenciyi tutuklayıp 24 öğrenciyi Çin'e gönderdi.

Operasyondan önce 5000 kadar Doğu Türkistanlı Mısır'da eğitim amaçlı ikamet etmekteydi ve operasyon sonrası sadece 50 aile Mısır'da kalmıştı. 29 Ağustos 2017 tarihinden itibaren ise Doğu Türkistan'daki tüm okullarda Uygur Türkçesi yasaklandı, dersler tamamen Çince okutulmaya başladı. Bütün bu uygulamalara eş zamanlı olarak yurt dışında yaşayan Doğu Türkistanlıların süresi dolmuş pasaportlarının uzatma başvuruları reddedilmeye başladı.

01 Nisan 2017'den sonra Doğu Türkistanlıların yurt dışına çıkması yasaklandı. Geniş çapta tutuklamalar başladı ve ceza kamplarına götürüldü. Kısa sürede bir milyon insanın kampa götürüldüğü haberleri geldi. Ayrıca bu kamplara daha önce baskılara pek fazla maruz kalmayan Doğu Türkistan Türklerini oluşturan Kazak Türkleri de götürülmeye başladı.

Çünkü ÇKP Doğu Türkistan'da artık Çinli olmayan hiç kimseyi istemiyordu. Kazakistan'da akrabaları bulunan çok sayıda Kazak Türkünün sürekli olarak Kazakistan dışişleri bakanlığına haber alamadıkları akrabaları hakkında soruşturma dilekçelerinin verilmesi ilk önce Kazakistan'ı harekete geçirdi.

ÇKP, önce kampların ve herhangi bir eğitim merkezinin olmadığını iddia etmiş ise de Kazakistan'ın girişimleri sonucu kamptan kurtulup Kazakistan'a gelen ve gördüğü her şeyi basına anlatan Ömürbek Bekali'nin verdiği röportajlar üzerine gözetim altında tutulan insanların olduğunu itiraf etmek zorunda kaldı.

7 Nisan 2018'de Avrupa Parlamentosu ajansına verdiği röportajda yaşadığı psikolojik şiddetin çok ağır olduğunu ağlayarak: kamptaki 20. günün sonunda kendini öldürmek istediğini söylemişti. Sekiz ay sonra kamptan çıktığında ise 40 kilo zayıfladığını fark etmiş ve Kazakistan'a geldikten sonra uzun bir süre yoğun bakımda kalarak hayata geri dönebilmişti.

2018 senesi ağustos ayında BM, Doğu Türkistan'da bir milyondan fazla Müslüman Türkün toplama kamplarında tutulduğunu açıkladı. Bu tarihten sonra özellikle batı ülkeleri ve özgürlük savunucuları olan kuruluşlar Doğu Türkistan'daki meseleye dikkat çekmeye başladı, ancak uluslararası bağımsız kuruluşların raporlarında 1400'den fazla toplama kamplarının olduğu ve bu toplama kamplarına en az 3 milyon insanın kapatıldığını gösterse dahi birçok batı ülkeleri Çin'i kınamaktan öteye gitmedi.

Demokrasinin beşikleri sayılan ve ülkelere demokrasi dersi veren batılı ülkelerin cılız tepkileri hatta Avrupa Parlamentosunun hiçbir ciddi adım atmaması elbette ki Çin ile aralarında imzalanan ticari anlaşmalar ve Çin'deki fabrikalarının zarar görmelerini istememeleridir.

Anti demokratik ülkelerin Çin'in tarafını tuttuğu açıkça ortadayken demokrasinin beşikleri sayılan ve ülkelere demokrasi dersi veren batılı ülkelerin cılız tepkileri hatta Avrupa Parlamentosunun hiçbir ciddi adım atmaması elbette ki Çin ile aralarında imzalanan ticari anlaşmalar ve Çin'deki fabrikalarının zarar görmelerini istememeleridir.

2021 yılının sonuna kadar Kanada başta olmak üzere toplam yedi ülke parlamentosu Çin'in Doğu Türkistan'daki uygulamalarını soykırım olarak tanıdı. Ancak Trump yönetimi hükümet düzeyinde Doğu Türkistan konusundan hiçbir ciddi adım atmazken seçimleri kaybederek iktidarı devretmeden kısa bir süre önce Çin'in Uygurlara soykırım yaptığını açıkladı ve hiçbir yaptırım gücü olmaksızın iktidar değişikliğiyle bu söylem uçup gitti.

ABD Başkanı Biden ise soykırım kelimesini ağzına bile almazken arada bir Çin'i incitmeden kınamaya devam etti. İngiltere'nin tutumu da hiç iç açıcı değil, bir kuşak bir yol projesinin son durağı olan İngiltere ise adeta sessizliğe bürünmüş durumdadır. Fransa ve Almanya Çin ile ilişkilerinin bozulmaması için azami çaba gösterirken parlamento düzeyinde dahi bir hareketlilik söz konusu değil. Nitekim parlamentoların aldığı soykırım kararlarının hiçbir yaptırım gücü olmamakla birlikte devlet politikalarını dahi etkilemekten uzaktır.

Birçok insan hakları savunucu kuruluşların raporları ortadayken demokrasi savunucu kuruluşların hukuki söylem olarak gidebildiği son nokta İnsanlığa Karşı Suç olmuştur. Newlines Enstitüsü gibi kuruluşların yayımladığı raporlarda ve Çin'den sızan belgelerde Çin Komünist Partisi yönetiminin soykırımın maddi ve manevi tüm unsurlarını barındıracak politikalar izlediği açıkça göze çarpmaktadır.

2. Dünya savaşıdan sonra en büyük çapta ve şiddetli bir şekilde insanlığın gözünün önünde yapılmakta olan bu soykırımı ne demokrasi savunucu ülkelerden ne de etkili kuruluşlardan yaptırım gelmemiştir. Birçok batılı firma bizzat Çin'in soykırım sisteminin bir parçası olan köle işçilik zincirinde yer almaktadır. İnsanlık tarihinin en büyük soykırımı yaşanırken bu cılız tepkiler ve sahte kınamalar Çin'i gücendirmemek üzere yemin etmişçesine devam etmektedir.

Sincan Uygur Özerk Bölgesi-Başkent Urumçi

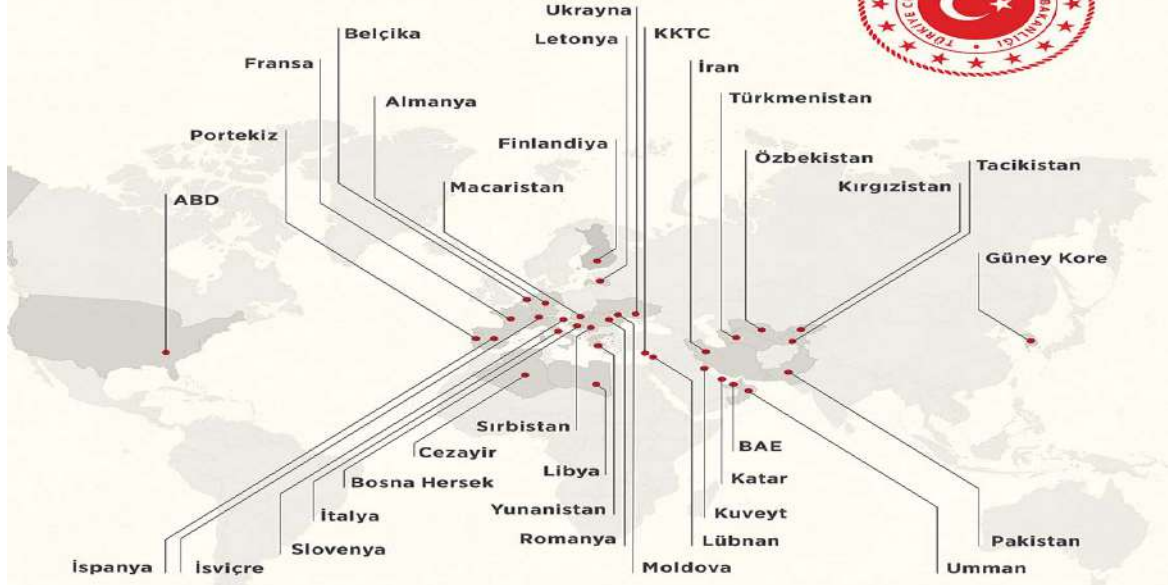

Çin 1 milyon Uygur Türkünü toplama kamplarında tutuyor

Türk dış politikasının gündemini 2021 yılında yakın coğrafyadaki gelişmeler belirledi

Türk dış politikasında 2021 yılı gündeminin belirlenmesinde Filistin, Libya, Afganistan, Kıbrıs ve Yunanistan gibi bölge ülkelerinde yaşanan gelişmeler etkili oldu

• DIŞİŞLERİ BAKANI ÇAVUŞOĞLU'NUN BAZI YURT DIŞI ZİYARETLERİ

ÖNEMLİ GELİŞMELER

- 23 OCAK**
Nijerya açıklarında bir Türk gemisi mürettebatıyla kaçırıldı. Mürettebat, 12 Şubat'ta kurtarıldı
- 25 OCAK**
Türkiye Yunanistan istikşafı görüşmeleri 5 yıl aradan sonra tekrar başladı
- 15 NİSAN**
Çavuşoğlu, Yunanistan Dışişleri Bakanı Dendias'la Ankara'da görüştü
- 15 ŞUBAT**
ABD'nin yeni Dışişleri Bakanı Antony Blinken ile Çavuşoğlu, telefon görüşmesi yaptı

TÜRKİYE'DE DÜZENLENEN BAZI ETKİNLİKLER

- Türkiye-Azerbaycan-Türkmenistan Üçlü Dışişleri Bakanları Toplantısı (23 Şubat)
- Türkiye-Afganistan-Pakistan Üçlü Dışişleri Bakanları Toplantısı (23 Nisan)
- Güneydoğu Avrupa İşbirliği Süreci (GDAÜ) Toplantısı (16-17 Haziran)
- Antalya Diplomasi Forumu (18-20 Haziran)
- Türk Devletleri Teşkilatı Dışişleri Bakanları Konseyi Olağanüstü Toplantısı (27 Eylül)
- Türk Devletleri Teşkilatı Dışişleri Bakanları Konseyi Toplantısı (11 Kasım)
- 3. Türkiye-Afrika Ortaklık Zirvesi (16-18 Aralık)

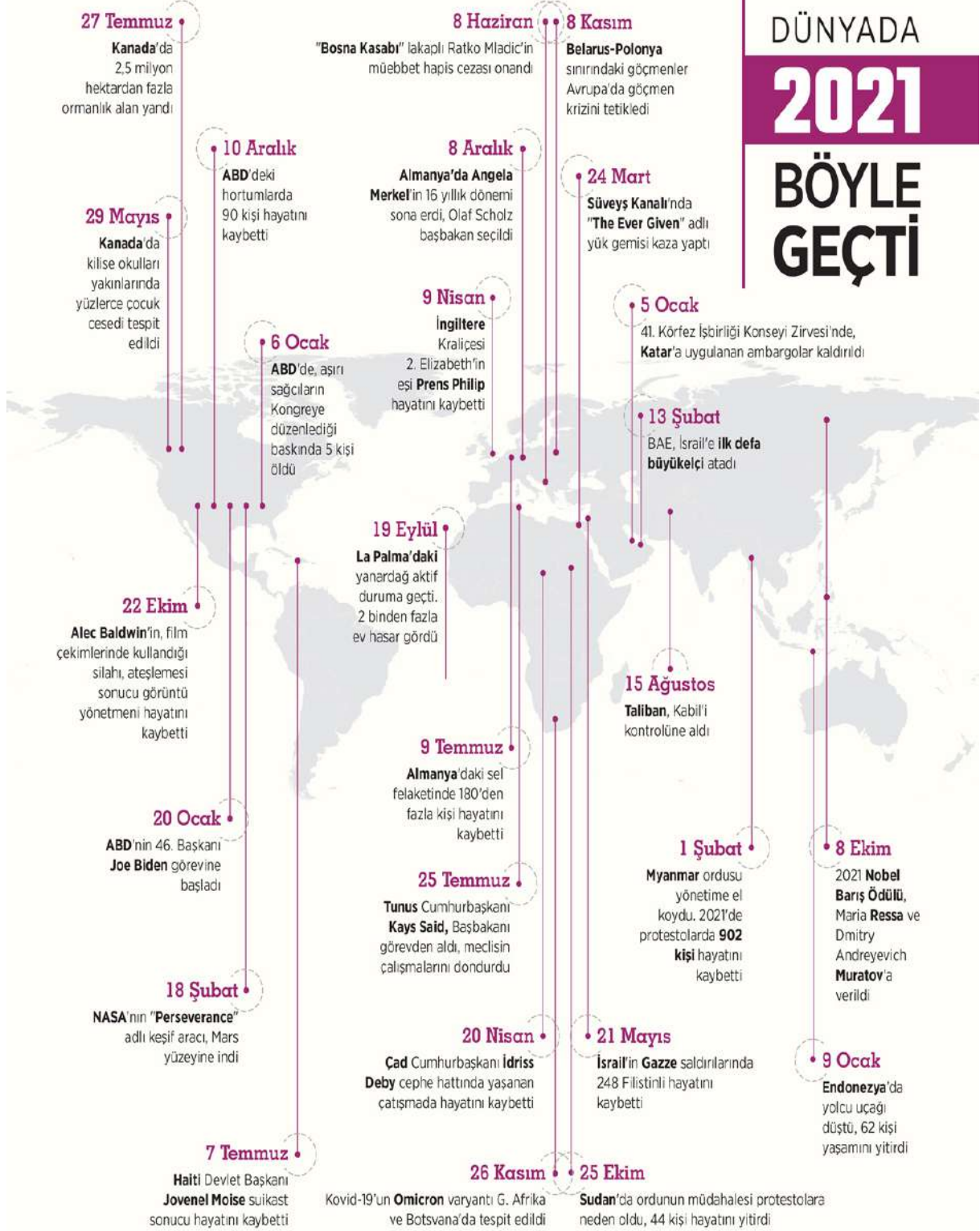
KATILDIĞI BAZI VİDEO KONFERANS VE ÇEVİRİMİÇİ TOPLANTILAR

- "Yeniden Asya: Türkiye'nin Asya Ülkeleri ile Ticaretinin Geliştirilmesinde Yeni Perspektifler" Konferansı (Ocak)
- Asya İşbirliği Diyalogu (AİD) 17. Dışişleri Bakanları Toplantısı (Ocak)
- 8. Türkiye-Hollanda (Wittenburg) Konferansı (Ocak)
- BM En Az Gelişmiş Ülkeler (EAGÜ) 5'inci Konferansı (Şubat)
- BM İnsan Hakları Konseyi 46. Oturumu (Şubat)
- 2'nci Uluslararası Tahran Diyalog Forumu (Mart)
- "İslamofobiyle Mücadele Uluslararası Günü" etkinliği (Mart)
- Türkiye Strateji Diyalogu Toplantısı (Mart)
- D-8 Dışişleri Bakanları Toplantısı (Nisan)

DÜNYADA

2021

BÖYLE
GEÇTİ

29.12.2021

<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/26124>

Dünyanın en büyük uzay teleskobu James Webb uzaya fırlatıldı

ABD Havacılık ve Uzay Ajansı (NASA), dünyanın en büyük ve en gelişmiş uzay teleskobu James Webb'i uzaya fırlattı

NASA, Avrupa ve Kanada uzay ajansları ortak çalışması

GÖREV SÜRESİ
5 yıl (en az)

AĞIRLIĞI
6,2 ton
(yaklaşık)

6,5 METRE AYNA

6,5 metre uzayabilen aynası sayesinde çok fazla ışık toplayacak ve daha fazla ayrıntı gözlemleyecek

21 metre x 14 metre
(yaklaşık)

WEBB
SPACE TELESCOPE

25.12.2021 Kaynak: NASA

AA
ANADOLU AJANSI

<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/26197>

Çatışmalarda, **Afgan Güvenlik Güçleri ciddi bir varlık gösteremezken**, Taliban ABD yapımı onlarca helikopter, binlerce askeri araç ve silah elde etti

Taliban, 2021'de yeniden ülke yönetimini ele geçirdi

2021

2 Ağustos

ABD, **Leşkerğah** şehrinde Taliban mevzilerine hava saldırısı düzenledi

Taliban **vilayet merkezlerine** yöneldi

15 Ağustos

Taliban **Kabil'i kontrolüne aldı**, Cumhurbaşkanı **Eşref Gani** ülkeyi terk etti

Binlerce Afgan, Uluslararası Kabil Hamid Karzai Havaalanına akın etti

Molla Abdul Gani Birader, "Başarıya bu kadar çabuk ulaşacağımızı **beklemiyorduk**" dedi

17 Ağustos

Taliban Sözcüsü Zabibullah Mücahit, **Kabil'de ilk basın açıklamasını** yaptı

26 Ağustos

DEAŞ'ın Kabil havaalanındaki bombalı saldırısında 13'ü ABD askeri en az 170 kişi yaşamını yitirdi

14-31 Ağustos

Birçok ülke **Afganistan'daki büyükelçiliklerini** kapatarak vatandaşlarını tahliye etti

Afganistan'a yönelik tüm **uluslararası yardımlar kesildi**

31 Ağustos

ABD'nin Afganistan'dan çekilmesi **tamamlandı**

6 Eylül

Taliban, **Pencşir'i** kontrol altına aldığını duyurdu

7 Eylül

Taliban, Molla Muhammed Hasan başkanlığında **"geçici hükümetin"** kurulduğunu açıkladı

Hükümette, 30 Peştun, 2 Tacik ve 1 Özbek kökenli yer aldı

8-15 Ekim

DEAŞ'ın Cuma namazı sırasında **Şii camilerine saldırıları** sonucu yüzden fazla kişi hayatını kaybetti

Kasım - Aralık

Taliban farklı ülkelerle diplomatik temasını artırırken, **yönetimini henüz tanıyan bir devlet** **olmadı**

Bu yıl Afganistan'da 2020'ye göre **afyon üretimi %8 arttı**

24.12.2021

AA
ANADOLU AJANSI

<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/26183>

Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2021

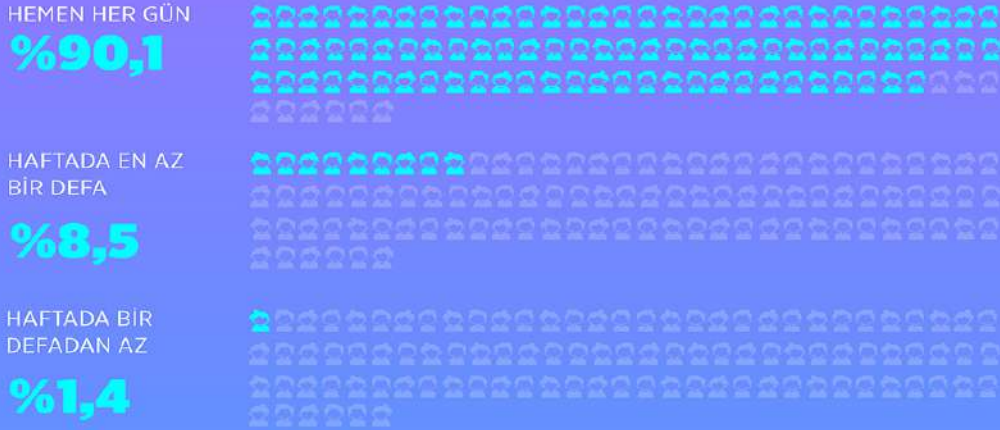
Türkiye'de 6-15 yaş grubu çocukların yüzde 55,6'sının bilgisayar, yüzde 82,7'sinin internet, yüzde 64,4'ünün cep telefonu kullandığı belirlendi

ÇOCUKLARIN İNTERNET KULLANIM ORANI (6-15 YAŞ)

İNTERNET KULLANAN ÇOCUKLARIN KULLANIM SIKLIĞINA GÖRE DAĞILIMI

İnternet kullanım amaçları arasında %86,2 ile çevrimiçi derse katılma ilk sırada yer aldı

Düzenli internet kullanan çocukların %31,3'ü sosyal medya kullandı

Sadece kendi kullanımında en az bir bilişim teknoloji ürünü* olan çocukların oranı %66,6

* Bilgisayar, cep telefonu/akıllı telefon, TV/akıllı TV, akıllı saat ve oyun konsolu

TURKOVAC 20 ayda seri üretim aşamasına geldi

Gönüllüler üzerindeki çalışmalarda etkin
ve güvenilir olduğu bilimsel verilerle
kanıtlandı

TURKOVAC, hem Türkiye'nin koronavirüs
aşılarındaki dışa bağımlılığını bitirecek
hem de henüz aşıya ulaşamamış ülkeler
için umut olacak

*Türkiye, Kovid-19 aşısı üreten
9 ülkeden 1'i oldu*

5 Kasım 2020

Ekimde klinik öncesi (preklinik)
deneylerin başarıyla tamamlandığı yerli
aşının Faz-1 çalışmaları başladı

10 Şubat 2021

Faz-2 kapsamındaki ilk doz yapıldı

22 Haziran

Faz-3 çalışmaları başladı

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan
yerli aşının adının TURKOVAC olduğunu
açıkladı

Ekim 2021

Faz-3 kapsamında "hatırlatma dozu"
olarak uygulanmasına başlandı

25 Kasım

Sağlık Bakanı Fahrettin Koca,
TURKOVAC için "Acil Kullanım Onayı"
başvurusunun yapıldığını açıkladı

22 Aralık

Yerli Kovid-19 aşısı TURKOVAC'a "Acil
Kullanım Onayı" verildi

22.12.2021

AA
ANADOLU AJANSI

<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/26158>

Süpersonik füzeler ABD, Rusya, Çin ve Hindistan dahil pek çok ülke tarafından geliştirildi

Dünyada "süpersonik füze yarışı" hız kesmeden sürüyor

SÜPERSONİK TEKNOLOJİ NEDİR?

Ses üstü olarak tanımlanıyor

Neredeyse bütün savaş uçaklarında kullanılıyor

Füzelerde de kullanılıyor

Seyir füzeleri ve gemisavar füzelerin hızı, sesin 5 katına kadar çıkabiliyor

Süpersonik füzelerin tespiti ve takibi oldukça zor

Kimyasal, biyolojik, nükleer ya da klasik harp başlıklarıyla donatılabilir

SES HIZI NEDİR?

Deniz seviyesindeki havada yaklaşık **1225 km/saat** olarak kabul ediliyor

Hareket halindeki bir kütlenin hızının ses hızına oranı "mach" olarak tanımlanıyor

SÜPERSONİK VE HİPERSONİK ARASINDAKİ FARK

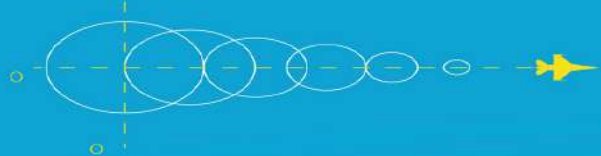
SÜPERSONİK

Ses üstü hızlarda Mach 5'e kadar

5 MACH

HİPERSONİK

Mach 5 ve üzeri

Süpersonik füzeler, Mach 1-Mach 5 arasında 5000 km/saat seviyesine kadar erişebilir

SES HIZINI AŞAN İLK İNSANLI UÇAK

Amerikan Bell X-1 (1946)
En hızlı uçuş: Mach 1.45

SÜPERSONİK&HİPERSONİK FÜZELERE SAHİP BAZI ÜLKELER

ABD, Rusya, Çin, Avustralya

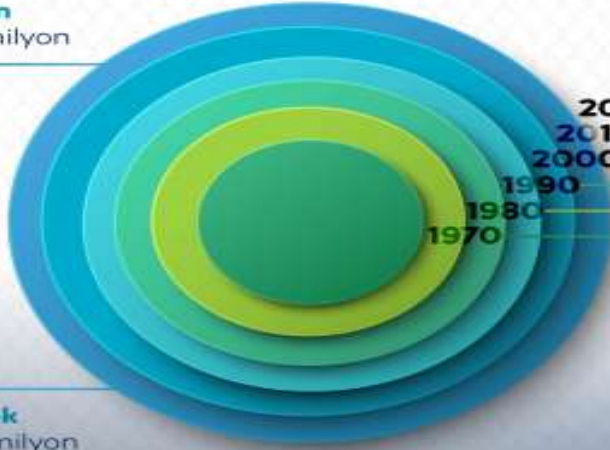
SÜPERSONİK FÜZE ÇALIŞMALARINDA İLERLEMİŞ DİĞER BAZI ÜLKELER

Japonya, Birleşik Krallık, Hindistan, Fransa

18 Aralık
Uluslararası
Göçmenler Günü

Çatışma, zulüm, doğal afet, iş, eğitim... Her yıl milyonlarca insan çeşitli sebeplerle doğduğu ülkeden başka ülkeye göç ediyor. Son 50 yılda bu sayı 3 kattan fazla arttı.

Kadın
135 milyon

2020 — 281 milyon
2010 — 221 milyon
2000 — 173 milyon
1990 — 153 milyon
1980 — 102 milyon
1970 — 84 milyon

Erkek
146 milyon

Dünya genelindeki
göçmen sayısı

Göçmenlerin dünya
nüfusuna oranı

%2,3 1970 %2,3 1980 %2,9 1990 %2,8 2000 %3,2 2010 %3,6 2020

En çok hangi ülkeden ülkeye göç edildi?

Meksika	ABD
Suriye	Türkiye
Hindistan	Birleşik Arap Emirlikleri
Rusya	Ukrayna
Ukrayna	Rusya

En çok göç alan ülkeler

• ABD • Almanya • Suudi Arabistan • Rusya • İngiltere

En çok göç veren ülkeler

• Hindistan • Meksika • Rusya • Çin • Suriye

TRT HABER

Represenatasyonel Birlikte Anlatılıyor

TÜRKİYE'NİN DENİZLERDEKİ GURURU:

MİLGEM PROJESİ

Cumhurbaşkanlığı Savunma
Sanayii Bakanlığı, MİLGEM
6, 7 ve 8'inci gemileri için
ihale sürecini başlattı

MİLGEM PROJESİ NEDİR?

MİLGEM Projesi yerli savaş
gemisi üretmek amacıyla
2004'te başlatıldı

Proje toplam
8 gemiden
oluşuyor

STM

İlk 4 gemisi **Ada sınıfı korvetler**, Deniz Kuvvetleri
Komutanlığına teslim edildi

TCG
İSTANBUL

F 515

İstanbul Fırkateyni
2023'te hizmete
alınacak
Türkiye'nin ilk milli
fırkateyni

TCG
KINALIADA

F 514

2019'dan
itibaren
**AKTİF
HİZMETTE**

TCG
BURGAZADA

F 513

2018'den
itibaren
**AKTİF
HİZMETTE**

TCG
BÜYÜKADA

F 512

2013'ten
itibaren
**AKTİF
HİZMETTE**

TCG
HEYBELİADA

F 511

2011'den
itibaren
**AKTİF
HİZMETTE**

ÖZELLİKLER

ADA SINIFI

Tam boy
99,5 m
Ağırlık
2400 ton

Genişlik
14,4 m

29 deniz mili üzerinde
sürat yapabiliyor

Gemide, **35 megavat** güce
erişen gaz türbini ve dizel
makinelere çift pervaneden
oluşan sevk sistemi yer alıyor

İhtikal süratı ile ikmal
ve yakıt desteksiz
3 bin 500 deniz mili
yani **6 bin 485
kilometre** seyir
menziline sahip

10 gün denizde
kalabilme özelliği

10 tonluk helikopter için gerekli
ekipmanlara sahip

22.12.2021

AA
ANKARA AKADEMİ

3600 Ek Gösterge Ne Getirecek?

*Türkiye'de on binlerce öğretmen,
hemşire, polis, din görevlisi bunu bekliyor.*

■ Ücretleri

2200'ün altı, 2200 ve 3000 ek göstergeye göre hesaplanan memurlar, ek gösterge 3600'e çıkarıldığında daha fazla ücret alacak.

↑ **Memur maaşlarında**
100 liranın üstünde

↑ **Emekli maaşlarında**
800 lira civarında

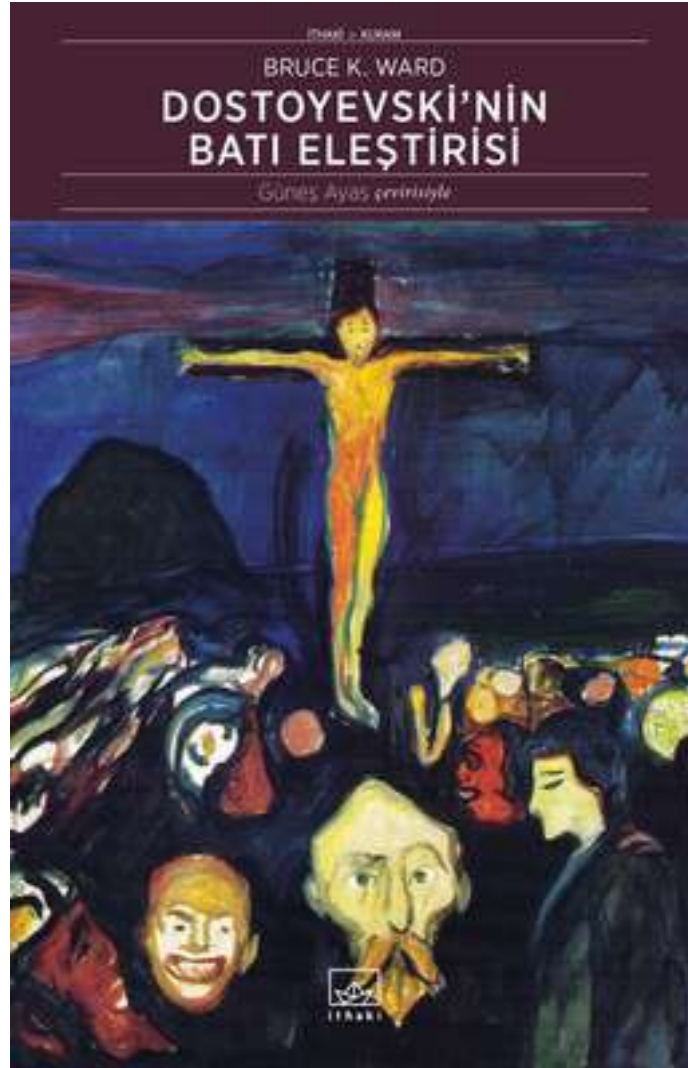
↑ **Emekli ikramiyesinde**
25 bin lira kadar
artış olacak.

TRT HABER

<https://www.trthaber.com/haber/infografik/3600-ek-gosterge-ne-getirecek-625106.html>

Kitap Tavsiyesi

Dünya edebiyatının tartışmasız en büyük isimlerinden Dostoyevski'nin bahsettiği evrensel problemlerin önemli bir kısmını anlıyoruz, çünkü bunlar hepimize hitap ediyor. Ancak bunların tarihsel, politik, kültürel ve teolojik arka planları olduğunu da unutmamamız gerek.

Raskolnikov'u, Nastasya Filipovna'yı, Prens Mişkin'i yaratan büyük yazar, şu satırları da kaleme alabilmişti:

"Avrupa'da şimdi sürdürülen diplomatik görüşmeler ve anlaşmalar ne şekilde sonuçlanırsa sonuçlansın, önümüzdeki yüzyılda da olsa, İstanbul eninde sonunda bizim olacaktır!"

Adeta siyasi bir gündem belirleyen bu ifadelerin sahibi Dostoyevski ile evrensel karakterlerini döne döne okuduğumuz Dostoyevski'yi bağdaştırmak mümkün mü?

Bruce K. Ward'un kitabı, Dostoyevski'nin romanları için tuttuğu notları ve defterlerini de dikkate alarak, siyasi, felsefi ve teolojik görüşleriyle sanatı arasında kurduğu bağlantılar sebebiyle Türkçedeki Dostoyevski literatürüne önemli bir katkı niteliğinde...